

TÖÖVÕIME HINDAMISEST JA PUUDE RASKUSASTME TUVASTAMISEST NÕUSTAMISTEENUSE PÕHJAL

KRISTI REKAND
EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
NÕUSTAJA

TÖÖVÕIME HINDAMINE

Eesmärk on **pikaajalise tervisekahjustuse** tõttu vähenenud töövõimega isikute **töötamise ja töölesaamise toetamine** ning neile seaduses sätestatud tingimustel ja ulatuses **sissetuleku tagamine**

koosneb viiest sammust:

- arstivisiit (viimase 6 kuu jooksul enne taotluse esitamist)
- töövõime hindamise taotluse esitamine (e-töötukassas, elektrooniliselt, töötukassas kohapeal, paber kandjal)
- eksperdiarvamuse koostamine (taotluses kirjeldatud piirangutele objektiivse kinnituse leidmine tervise infosüsteemist)
- töövõime hindamise ulatuse otsustamine (töövõime ei ole vähenenud, töövõime on osaline või puuduv)
- töövõimetoetuse maksmine

TÖÖVÕIME HINDAMINE

- Lähtub taotleja **terviseseisundist** ning sellest tulenevatest **tegutsemise ja osalemise piirangutest** s.o hinnatakse **kehalist ja vaimset võimekust** erinevates **valdkondades**

Pikajaaline tervisekahjustus

Tegutsemise ja osalemise piirang – takistus, mida isik kogeb tegevuse sooritamisel või igapäevaelu olukordades

Valdkond – vastastikuses seoses olevate füsioloogiliste funktsioonide, anatoomiliste struktuuride, tegevuste, ülesannete või elualade praktiline ja tähenduslik kogum

TÖÖVÕIME HINDAMINE

- Kehaline võimekus tähendab füüsilisi tegevusi s.o kõndimine, jooksmine, trepist liikumine ja sundasendites püsimine ehk seismine ja istumine.
- Vaimne võimekus tähendab oskuste omandamise võimekust, inimestega kontakti loomist, ümbritseva keskkonna ja inimsuhete tajumist, eri olukordadele reageerimist.

TÖÖVÕIME HINDAMINE

- ▶ Enamasti kirjalik ehk dokumendipõhine menetlus
- ▶ Visiidipõhine menetlus
- ▶ Põhineb eksperthinnangul
- ▶ Taotluses isiku poolt toodud asjaolude olulisus
- ▶ Tervise infosüsteemis olevate andmete kaal ja olulisus
- ▶ Arvestatakse ravimitega/abivahenditega/teenustega kompenseeritust
- ▶ Erijuhtum

TÖÖVÕIME HINDAMINE

- ▶ Töövõimeline- töötamine ei ole isiku terviseseisundist tulenevatel põhjustel takistatud.
- ▶ Osaline töövõime- isiku töötamine on terviseseisundi ja sellest tulenevate piirangute tõttu osaliselt takistatud.
- ▶ Puuduv töövõime- isik ei ole terviseseisundi ja sellest tulenevate piirangute tõttu võimeline töötama.

PUUDE TUVASTAMINE

- ▶ Eesmärk on puuetega inimeste iseseisva toimetuleku, sotsiaalse integratsiooni ja võrdsete võimaluste toetamine ning õppimise ja töötamise soodustamine **puudest tingitud lisakulude osalise hüvitamise kaudu**
- ▶ Puudega tööealise inimese toetust makstakse igakuiselt puudega tööealisele inimesele **puudest tingitud lisakulude hüvitamiseks**, välja arvatud ravikindlustuse ja riigieelarve muudest vahenditest finantseeritavateks tegevusteks

PUUDE TUVASTAMINE

Puude raskusaste tuvastatakse tööealisele puudega inimesele kestusega kuni viis aastat, kuid mitte kauemaks kui vanaduspensionieani.

Erijuhtum

PUUDE TUVASTAMINE

- ▶ 16-aastasel kuni vanaduspensioniealisel inimesel tuvastatakse lähtuvalt **igapäevastest tegevemis- ja ühiskonnaelus osalemise piirangutest** sügava, raske või keskmise raskusastmega puue.

1) sügav puue on inimesel, kellel igapäevane tegevemine või ühiskonnaelus osalemine on täielikult takistatud

2) raske puue on inimesel, kellel igapäevane tegevemine või ühiskonnaelus osalemine on piiratud

3) keskmine puue on inimesel, kellel igapäevases tegevemises või ühiskonnaelus osalemises esineb raskusi

PUUDE TUVASTAMINE

- ▶ Puude raskusastme tuvastamiseks esitatakse taotlus Sotsiaalkindlustusametile.
- ▶ Puude raskusastme tuvastab Sotsiaalkindlustusamet, kaasates vajaduse korral arstiõppe läbinud isikuid.
- ▶ Puude raskusastme tuvastamisel võetakse arvesse inimese:

tervise seisundit; tegevusvõimet; kõrvalabi, juhendamise ja järelevalve vajadust, mis on suurem inimese eakohasest abivajadusest ja mis esineb vaatamata tehniliste abivahendite kasutamisele; elukeskkonda; rehabilitatsiooniplaani olemasolu korral selles ettenähtud tegevusi.

HALDUSMENETLUS

- ▶ Töövõime hindamise ja puude tuvastamise taotluste menetlemisel ja otsuste tegemisel kohaldatakse Haldusmenetluse seadust ja vastavaid põhimõtteid sh:
 - Halduse õigusakt ja toiming peab olema kohane, vajalik ning proportsionaalne seatud eesmärgi suhtes
 - Haldusorgan on kohustatud välja selgitama menetletavas asjas olulise tähendusega asjaolud ja vajaduse korral koguma selleks tõendeid oma algatuse
 - Kaalutusõigust tuleb teostada kooskõlas volituse piiride, kaalutusõiguse eesmärgi ning õiguse üldpõhimõtetega, arvestades olulisi asjaolusid ning kaaludes põhjendatud huve

VAIDEMENETLUS

- ▶ Isik, kes leiab, et haldusaktiga või haldusmenetluse käigus on rikutud tema õigusi või piiratud tema vabadusi, võib esitada vaide.
- ▶ Vaidemenetluse korras võib nõuda:
 - 1) haldusakti kehtetuks tunnistamist
 - 2) haldusakti osa kehtetuks tunnistamist
 - 3) ettekirjutuse tegemist haldusakti andmiseks, asja uueks otsustamiseks või toimingute sooritamiseks.

VAIDEMENETLUS

- ▶ Vaie haldusaktile või toimingule tuleb esitada 30 päeva jooksul.
- ▶ Vaides märgitakse:
 - haldusorgani nimetus, kellele vaie on esitatud
 - vaide esitaja nimi või nimetus, postiaadress ja sidevahendite numbrid
 - vaidlustatava haldusakti või toimingu sisu
 - põhjused, miks vaide esitaja leiab, et haldusakt või toiming rikub tema õigusi
 - vaide esitaja selgelt väljendatud nõue
 - vaide esitaja kinnitus selle kohta, et vaieldavas asjas ei ole jõustunud kohtuotsust ega toimu kohtumenetlust
 - vaidele lisatud dokumentide loetelu
- ▶ Vaidele kirjutab alla selle esitaja või tema esindaja.

VAIDEMENETLUS

- ▶ Vaide esitamise tähtaja ennistamine.
- ▶ Vaie lahendatakse üldiselt 10 päeva jooksul, vaide läbivaatamise tähtaega võib pikendada kuni 30 päeva võrra
- ▶ Vaie sisuliselt lahendades on haldusorganil õigus vaideotsusega:
 - 1) rahuldada vaie ja tunnistada haldusakt kas täielikult või osaliselt kehtetuks;
 - 2) teha ettekirjutus haldusakti andmiseks, toimingute sooritamiseks või asja uueks otsustamiseks;
 - 3) jätta vaie rahuldamata

VAIDEMENETLUS

- ▶ Vaide rahuldamata jätmisel peab vaideotsus olema põhjendatud ja sisaldama selgitust halduskohtule kaebuse esitamise kohta
- ▶ Isikul, kelle vaie jäi rahuldamata või kelle õigusi vaidemenetluses rikuti, on õigus pöörduda halduskohtusse.

KAEBEMENETLUS

- ▶ Igaühel on õigus pöörduda oma õiguste ja vabaduste rikkumise korral kohtusse.
- ▶ Halduskohtumenetluse ülesanne on eelkõige isikute õiguste kaitse õigusvastase tegevuse eest täidesaatva võimu teostamisel s.h töövõime hindamise ja puude raskusastme tuvastamise osuste ja vastavate menetlustega seonduvate kaebuste lahendamine.

KAEBEMENETLUS

- ▶ Haldusasja peab lahendama sõltumatu ja erapooletu kohus õigesti, ausalt, mõistliku aja jooksul ja võimalikult väikeste kuludega.
- ▶ Kohtualluvs- reeglina asutuse asukoha järgi.
- ▶ Kaebetähtaeg- üldreeglina 30 päeva.
- ▶ Tähtaja ennistamise võimalus- mõjuval põhjusel.

KAEBEMENETLUS

Kohus tagab:

- ▶ omal algatusel asja lahendamiseks oluliste asjaolude väljaselgitamise, kogudes vajaduse korral tõendeid ise või tehes nende esitamise kohustuseks menetlusosalistele.
- ▶ igas menetlusstaadiumis oma selgitustega, et menetlusosalise huvide kaitseks vajalik avaldus ega tõend ei jääks esitamata õigusliku kogenematusse tõttu ning avalduse läbivaatamist takistavad vormivead kõrvaldatakse.
- ▶ kõigis asja lahendamiseks olulistes küsimustes menetlusosalistele tõhusa ja võrdse võimaluse esitada ja põhjendada oma seisukohti ning vaielda vastu teiste menetlusosaliste seisukohtadele või toetada neid.

NÕUSTAMISTEENUSEST

- ▶ EPIKoja nõustamisteenusest.
- ▶ Nõustamise viis ja sisu.
- ▶ Pöördumistest.

TÄHELEPANEKUD

- ▶ Kuigi teadmine eksperthinnangu olemasolust ja olulisusest on tõusnud, vajab teema jätkuvalt tähelepanu (otsuse oluline osa).
- ▶ Puudub oskus analüüsida otsuste ning vaideotsuste sisu, vajadus otsuste sisu selgitada.
- ▶ Teave vaidemenetlusest (haldusmenetluse olemus ja eesmärk) on vähene, pöördujad ei ole teadlikud enda õigustest ja võimalustest ning rollist enda õiguste eest seismisel. Lisandub menetlusega seonduv ebakindlus.
- ▶ Ei olda teadlikud www.digilugu.ee portaalist ja võimalustest sh ei osata vastavat teavet analüüsida.

TÄHELEPANEKUD

- ▶ Kliendid vajavad nõustamist osas, millist teavet TVH seoses on vaja tervise infosüsteemi kanda eesmärgiga saada õiglane ning kliendi vajadustele ning tegelikust terviseseisundist ja abivajadusest lähtuv otsus. Teatav ebamäärasus ja selgusetus on tajutav ka pere- ja eriarstide hulgas.

- ▶ Lisanduvad probleemid:

eriarsti juurde pääsemisega; sotsiaalteenustega (nt tugiisik, sotsiaaltransport); murega, et ei ole sobivat osalise ajaga töökohta; hirmud, et diagnoosipõhiselt jääb inimene vajaliku abita kuna hindajad ei pruugi osata probleeme piisava põhjalikkusega analüüsida (nt. diabeet, epilepsia, autism, põletkulised soolehaigused, harvikaigused).

TÄHELEPANEKUD

- ▶ Pöördujatest olulise osa moodustavad diabeedi dgn, psüühikahäiretega, meelepuuetega (nägemine ja kuulmine), krooniliste kehaliste haigustega (kõrgvererõhutõbi, ortopeedilised ja neuroloogilised probleemid) inimesed.

Diabeet- piirangu ulatus inimese enda jaoks sh pidev kontrollimine, söögikordade järgimine, korralik toitumine, puhkepausid; veresuhkru kõikumiste dokumenteerimine; kolleegide ja tuttavate teavitamine terviseprobleemist; haigusväsimus, lisakulude esnemine?!

Psüühikahäired-inimese enda roll piirangute kirjeldamisel väga oluline; psühhiaatri juurde pääsemine ning visiitide sagedus; perearstilt korduvretseptid; ravimite mõju; ravijärgimus; ravimite kõrvalmõjud.

TÄHELEPANEKUD

Meelepuuded- inimese enda roll piirangute kirjeldamisel väga oluline nt ohutu ringiliikumise ning suhtlemise valdkonnas; kas abivahendid on olemas ning millisel määral piirangud on kompenseeritud; kõrvalabi vajadus.

Kroonilised haigused- kas ravimid kompenseerivad ja hoiavad probleemi nn kontrolli all; tervise nfosüsteemi kande olulisus kaebuste osas s.h mis on muutunud võrreldes varasemaga, haiguse kulg.

OLULINE- kas ravimid/abivahendi/teenused aitavad ja toimivad ehk kompenseerivad piirangu; kõrvalabi vajadus s.h kas keegi on vajadusel toeks ja abiks; kas raviskeemi on hiljuti muudetud; kohanemine piiranguga (trauma). Teatud kehaliste probleemide tagajärjel tekivad mäluhäired, käitumishäired, keskendumisraskused jms, mida tuleb samuti märkida.

SOOVITUSED

Pere-või eriarsti külastades anda arstile kindlasti teada taotluse esitamisest. Sellega ennetame ebapiisavate või puuduvate andmete probleemi tervise infosüsteemis.

Taotlust esitades tuleb endale selgeks teha, millisel viisil on taotluse esitamine kõige mugavam ja säästvam. Taotluse koostamisel abi saamiseks saab pöörduda TK/SKA/EPIKoja poole.

Taotlust ise koostades tuleks võimalusel paluda appi hea sõber, tuttav või perekonnaliige, kes tuletab vajadusel tegelikke igapäevaseid elulisi piiranguid meelde eesmärgiga saada kirja kogu vajalik teave.

SOOVITUSED

Taotlust koostades tuleb varuda piisavalt aega. Taotlust täites võib täiendavate küsimuste tekkimisel pöörduda vastavalt TK/SKA/EPIKoja poole.

Taotlust täites ei maksa karta iga valdkonna all oleva nn avatud välja täitmist.

Otsuse aluseks olevaid asjaolusid aitab mõista eksperthinnang.

Kui on tunne, et saadud otsus ei ole õiglane, siis tuleb uurida, kas ja kuidas ning millistel tingimustel on võimalik otsust vaidlustada ning kes saab vaidlustamisel abiks olla.

Vaide koostamise tähtaeg hakkab kulgema alates dokumendi saamise mitte otsuse tegemise kuupäevast.

Võimalusel võib vaide esitamise asjakohasust analüüsida oma arstiga.

SOOVITUSED

Vaide koostamisel ei ole seadustele ja paragrahvidele viitamine vajalik. Peamine on tuua välja faktilised asjaolud sh asjaolu, millega ja miks ei nõustu; selgitada oma seisukohta võimalikult objektiivselt; anda teada, milline otsus rahuldaks; esitada võimalusel täiendavad tõendid

Ka kohtusse pöördumist ei tasu välistada. Kohtusse pöördumise perspektiivi ja vajaduse osas tuleks võimalusel eelnevalt pidada nõu spetsialistiga. Õiguslaste teadmiste puudumine ei ole Halduskohtusse pöördumisel takistuseks.

Täna kuulamast!

[E-post: noustaja@epikoda.ee](mailto:noustaja@epikoda.ee)

[Tel: 6715909](tel:6715909)